

Allianssin tavoiteohjelma 2020

Hyväksytty kevätkokouksessa 2.9.2020

Johdanto

Allianssin tavoiteohjelmassa määritetään järjestön vaikuttamistyön teemat ja ne tavoitteet, joiden saavuttamiseksi vaikuttamistyötä tehdään. Tavoiteohjelma ohjaa ja rajaa kaikkea Allianssin vaikuttamistyötä. Nuorisoalan kattojärjestönä Allianssi ei ota kantaa yksittäisiin keinoihin, joilla tavoitteet voidaan saavuttaa. Tavoiteohjelmaa päivitetään ja se hyväksytään vuosittain Allianssin kevätkokouksessa, mikä mahdollistaa jäsenistön yhteisen keskustelun ja linjaamisen.

Allianssin missio ja kaiken vaikuttamistyön keskeisin tavoite on, että nuoret voivat hyvin. Nuorten syrjäytyminen on Suomen ja maailman suurin ongelma, joka on ratkaistava. Tulevaisuuden Suomi voi yhtä hyvin kuin nykyisyyden nuoret. Jos nuorilla on riittävät edellytykset hyvään elämään nyt, on heistä tulevana vuosina huolehtimaan itsensä lisäksi vanhenevista sukupolvista: tekemään töitä, tuottamaan verotuloja, kantamaan yhteistä vastuuta ja kehittämään koko yhteiskuntaa. Tällä hetkellä näitä riittäviä edellytyksiä ei ole. Erityisesti koronaviruksen aiheuttamat poikkeusolot seurauksineen ovat heikentäneet nuorten lähtökohtia vuonna 2020 merkittävästi: jo huonosti voivien pahoinvointi on syventynyt ja aiemmin pärjänneillä esimerkiksi opetuksen ja työllisyyden muutokset ovat lisänneet tulevaisuuden epävarmuutta. Jotta Suomi pärjää ja menestyy tulevaisuudessa, on nuorten hyvinvointi asetettava keskiöön kaikessa päätöksenteossa.

Nuorten hyvinvointi ja nuorten oikeudet koostuvat seitsemästä osa-alueesta:

1. Nuoret saavat kehittää itseään ja heidän osaamisensa tunnustetaan
(Osaaminen ja kiinnittyminen yhteisöön)
2. Työelämä on nuorille reilu ja nuoret tulevat taloudellisesti toimeen
(Työ ja toimeentulo)

3. Nuoret vaikuttavat yhteiskunnassa (**Osallisuus**)
4. Nuoret ovat sekä keskenään että suhteessa muihin ikäryhmiin yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia (**Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo**)
5. Nuorisovalalla ja kansalaisyhteiskunnalla on riittävät edellytykset tukea nuorten hyvinvointia (**Nuorisovalan resurssit ja kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytykset**)
6. Nuoret voivat hyvin ja pahoinvoinnin kasautuminen pysähtyy (**Nuorten terveys**)
7. Ympäristöpolitiikkaa tehdään tulevien sukupolvien ehdoilla (**Ympäristö**)

1. Osaaminen ja kiinnittyminen yhteisöön: Nuoret saavat kehittää itseään ja heidän osaamisensa tunnustetaan

Teemat: *koulutus, nonformaali oppiminen, harrastaminen, kansainvälinen liikkuvuus*

Suomalainen koulutusjärjestelmä on yksi maailman parhaista, mutta Pisa-tulokset ja useat tutkimukset osoittavat, että peruskoulujärjestelmä ei takaa yhdenvertaisia menestymisen mahdollisuuksia ja oppimistuloksia aikaisempien vuosikymmenten tapaan. Osaamiserot kasvavat monella eri taholla: tyttöjen ja poikien välillä, Itä- ja Länsi-Suomen välillä, hyvin toimeentulevien ja heikompiosaisten perheiden välillä. Samaan aikaan, kun koulutusjärjestelmä ei onnistu aikaisempaan tapaan tuottamaan yhdenvertaisia lähtökohtia nuoren ihmisen elämälle, on osaamisen ja koulutuksen rooli yhteiskunnassa ja työelämässä kasvanut.

Pelkkä peruskoulun päättötodistus riittää enää harvaan työhön ja heikko koulutustaso ennustaa monia haasteita elämälle. Matala koulutustaso ennustaa korkeaa köyhyysriskiä, terveydellisiä ongelmia ja keskiarvoa heikompia sosiaalisia verkostoja. Myös korkeakoulutuksen merkitys työelämässä on noussut. Tulevaisuuden uusista työntekijöistä [yli puolet tarvitsevat korkeakoulututkinnon](#), kun korkeakoulutuksen osalta Suomen koulutustaso on nyt 40 %.

Opinnot jäävät usein kesken, kun nuorella on puutteita perustaidoissa, kuten arjen- ja elämänhallinnassa sekä luku-, lasku- ja opiskelutaidoissa. Parhaat oppimistulokset syntyvät oppilaitoksissa, joka on riittävästi resursoitu ja joissa yhteishenki on hyvä, kiusaamista on vähän ja oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta ja hyvinvointia tuetaan. Joustavat alanvaihtomahdollisuudet ehkäisevät sekä opintojen keskeytymistä, että edistävät nuorten mahdollisuuksia löytää itselleen mieluisa opintopolku.

Harrastaminen on yksi tehokkaimmista tavoista vähentää nuorten syrjäytymistä, sosiaalisten suhteiden puutetta ja lisätä nuoren onnistumisen kokemuksia omasta osaamisestaan. Harrastaminen voi kuitenkin olla kallista ja harrastamisen mahdollisuudet vaihtelevat merkittävästi erilaisista taustoista tulevien lasten ja nuorten välillä. Mahdollisuus harrastaa mieleistä harrastusta sopivalla intensiteetillä edistää nuoren hyvinvointia, osallisuutta ja positiivista minäkuva.

Sosiaalisten suhteiden ja ryhmätyötaitojen kehittymisen lisäksi harrastuksista saa useita opiskelu- ja työelämässä tärkeitä taitoja. Harrastustoiminnasta kertyvien taitojen ja tietojen tunnistamista ja tunnustamista on kehitettävä suomalaisessa koulutusjärjestelmästä ja työelämässä. Tieto nuoren sekä formaalisti että non-formaalisti hankitusta osaamisesta pitää olla sekä nuoren itsensä, opetuksen järjestäjien, nuorten kanssa töitä tekevien että eri harrastus- ja vapaaehtoistoimintaa järjestävien tahojen helposti ja yhdenmukaisesti hyödynnettävissä.

Kansainvälinen liikkuvuus sekä osana koulutusjärjestelmää tai vapaaehtoisesti kasaantuu helposti varakkaampien perheiden lapsille ja nuorille. Nuorisotyöntekijöillä on mahdollisuus hakea mukaan Erasmus-liikkuvuusohjelmaan erilaisten nuorten kansainvälisen osallisuuden edistämiseksi, mutta hakemiseen liittyvä hallinto nähdään usein liian raskaana ja vaikeasti ymmärrettävänä. Korkeakoulujen kansainvälisten vaihtojen määrä on kääntynyt laskuun ja harvempi nuori saa kokemuksia uusista kulttuureista opiskelijavaihdon kautta.

Allianssin tavoitteet:

1. Jokainen nuori suorittaa toisen asteen tutkinnon. Koulutus on maksutonta varhaiskasvatuksesta korkeakouluun asti. Korkeakoulutettavien määrää nostetaan Suomessa reilusti, jotta yhä useampi suorittaa korkeakoulututkinnon.
2. Jokainen nuori saa olennaiset tiedot ja taidot siirtyessään koulutusasteiden välillä. Nuorille on tarjolla tukea riittävästä opinto-ohjauksesta ja uraohjauksesta kaikilla koulutusasteilla.
3. Oppilaitokset ovat fyysisesti, psyykkisesti sekä sosiaalisesti saavutettavia. Opinto-ohjauksessa kiinnitetään huomiota siihen, ettei nuorten sukupuoli, etninen tai sosioekonominen tai muu henkilöstä riippumaton tekijä rajoita ala- ja opiskeluvalintoja. Toisen asteen koulutukseen on mahdollista osallistua muuttamatta pois kotoa.
4. Kouluissa ja oppilaitoksissa voidaan hyvin ja siellä on luotettavia aikuisia. Nuorten oppimisvaikeudet tunnistetaan varhain, ja nuori saa tarvitsemansa tuen kaikilla kouluasteilla.
5. Koulutilat ovat terveellisiä ja sisäilmatyötä johdetaan kunnissa tehokkaasti.
6. Joustavat opintopolut ja alanvaihtomahdollisuudet lisääntyvät. Tämän ansiosta nuoret voivat vaihtaa sujuvasti opiskelualaa myös ilman valintakokeita.
7. Oppilaitoksissa panostetaan nuorten uupumuksen purkamiseen ja opetetaan mielenterveyttä tukevia taitoja. Psyykkisen jaksamisen tueksi saa oppilaitoksen kautta moniammatillista apua.
8. Koulutuspolitiikan kehittämisen keskiössä on nuori järjestelmän sijaan. Koulutusuudistuksissa katsotaan vaikutuksia kauas ja uudistustyössä arvioidaan vaikutuksia nuorten hyvinvoinnille.
9. Oppilaitoksissa ja työelämässä tunnistetaan ja tunnustetaan myös muualla hankitut taidot niin työkokemuksen, harrastusten kuin luottamustoiminnan kautta. Muualla hankittua osaamista peilataan koulutukselle asetettuihin tavoitteisiin.
10. Jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus mielekkääseen harrastukseen. Koulujen tiloissa voi harrastaa koulupäivän jälkeen ja nuoria kannustetaan myös omaehtoiseen harrastamiseen. Harrastusmaksut eivät muodostu mieluisan harrastuksen löytymisen esteeksi. Nuorten harrastustoiveita kuullaan kunnissa ja

valtakunnallisessa harrastusuudistuksessa asetetaan vastuu harrastustoiminnan koordinaatiosta kunnille.

11. Jokaisella nuorella tulee olla yhtäläinen mahdollisuus kansainvälistyä ja kansainvälisyyden tulee olla kiinteä osa koulutusjärjestelmää. EU:n liikkuvuusohjelmien budjetit tulee tuntuvasti kasvattaa.

2. Toimeentulo: Työelämä on nuorille reilu ja nuoret tulevat taloudellisesti toimeen

Teemat: sosiaaliturva, opintotuki, köyhyys, työelämä, työllisyys, eläkkeet, nuorisotakuu, maksuhäiriöt

Nuoret ovat pienituloisin väestöryhmä. Nuorten pienituloisuus johtuu suureksi osaksi opiskeluista ja itsenäisen elämisen aloittamisesta, mutta suomalaisten nuorten pienituloisuus on myös suhteellisesti lisääntynyt koko 2000-luvun. Muiden väestöryhmien elintason kasvaessa nuorten elintaso on pysynyt samana. Pienituloisuus jatkuu aikaisempaa pidemmälle aikuisuuteen. Näyttää siltä, että nuoret sukupolvet eivät pysty kerryttämään omaisuutta aikaisempien sukupolvien tavoin.

Nuorten osuus sosiaaliturvan saajista on suuri: nuorille maksetaan noin viidennes kaikista sosiaaliturvaetuksista. Kelan mukaan lähes 40 prosenttia 17-30-vuotiaista saa kuukausittain jotakin Kelan etuutta. Jos etuuksien käyttöä tarkastellaan vuositasolla, prosenttiosuus on suurempi. Nuoret saavat useimmiten opintotukea, mutta myös toimeentulotuen pitkäaikainen käyttö on nuorilla muita ikäryhmiä selkeästi yleisempää. Pitkittänyt pienituloisuus ja riippuvuus sosiaaliturvasta on myös vahvasti ylisukupolvittunutta.

Lähes neljännes kaikista maksuhäiriömerkinnöistä on alle 30-vuotiaita.

Maksuhäiriömerkinnän saaneissa on erityisen paljon nuoria aikuisia ja miehiä.

20-24-vuotiaista miehistä yli kymmenellä prosentilla on maksuhäiriömerkintä. Valtaosa

nuorten maksuhäiriömerkinnöistä aiheutuu kulutusluotoista, puhelinlaskuista, verkko-ostoksista tai maksamatta jääneistä vuokrista. Maksuhäiriömerkintä säilyy rekisterissä kahdesta viiteen vuotta. Nuoruuden aikaisilla taloudellisilla ongelmilla vaikuttaa olevan yhteys myös myöhemmän iän koulutuksellisiin, terveydellisiin ja sosiaalisiin tekijöihin.

Nuorten heikko toimeentulokehitys 2010-luvulla juontaa juurensa nuorisotyöllisyyden heikkoon tasoon. Talouden taantumissa nuorten työllisyys heikkenee muun väestön työllisyyttä nopeammin ja syvemmin. Tämän lisäksi myös työllisyystilanteen paraneminen talouden elpyessä on muita väestöryhmiä hitaampaa. Eurooppalaisessa nuorisotyöttömyysvertailussa Suomi pärjää hyvin. Erityisesti korkeakoulutettujen nuorten työllistyminen koulutusta vastaavaan työhön on Manner-Eurooppaa paremmalla tasolla.

2010-luvulla kehitetty nuorisotakuu on palvelulupaus siitä, että alle 25-vuotiaille nuorille ja alle 30-vuotiaille vastavalmistuneille tarjotaan työtä, opiskelumahdollisuuksia tai paikka työpajalta, työkokeilusta tai kuntoutuksesta kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumisesta.

Muun muassa Työterveyslaitoksen ja Akavan tekemien selvitysten mukaan nuorten työelämäodotukset eivät mullistavalla tavalla eroa vanhemmista sukupolvista. Kaikenikäiset suomalaiset haluavat työsuhteen ja toimeentulon tuomaa vakautta. Nuorisobarometrin 2019 mukaan työ on nuorille tärkeää, ja sen merkitys on kasvusuunnassa: yhdeksän kymmenestä nuoresta haluaa työn olevan omien arvojensa mukaista. Erityisen innostavana ja merkityksellisenä työnsä kokevat yrittäjät ja korkeakoulutetut nuoret. StudentWorkin selvityksen mukaan nuoret toivovat näkevänsä oman työtehtävänsä tärkeänä osana yrityksen tavoitteiden ja arvojen toteuttamista, arvostavat vanhempia sukupolvia enemmän ystäviä ja vapaa-aikaa eivätkä pidä palkkaa tärkeimpänä asiana työpaikan valinnassa.

Myös luottamus eläkejärjestelmään on laskenut nuorten keskuudessa. Eläkejärjestelmän kestävyyttä uhkaavat syntyvyyden lasku, eläkemaksujen korotuspaineet ja nuorten

heikentynyt kiinnittyminen työuralle varsinkin sen alkuvaiheessa. Eläkejärjestelmän oikeudenmukaisuutta nakertaa myös tieto siitä, että eläkkeellä olevien miesten keskiarvoiset eläketulot vastaavat jo monen kokoaikaista työtä tekevän ihmisen palkkatuloja.

Allianssin tavoitteet:

1. Sosiaaliturvan kokonaisuudistuksessa otetaan tavoitteeksi nuorten köyhyyden vähentäminen ja kannustinloukkujen purkaminen. Kaikenlaisen työn ja opiskelumahdollisuuksien vastaanottaminen on sosiaaliturvaa saavan nuoren näkökulmasta kannattavaa. Uudistuksen jälkeen järjestelmä vastaa työelämän epävarmuuteen ja tarjoaa turvaa yhtä lailla työuraansa aloittelevalle, epätyypillisessä työsuhteessa olevalle, osatyökykyiselle kuin yrittäjänä toimivalle nuorelle.
2. Sosiaali- ja työttömyysturvajärjestelmä kohtelee nuoria yhdenvertaisesti eikä nuoriin kohdisteta ikään perustuvia sanktioita. Sosiaaliturva takaa kohtuullisen toimeentulon ilman vastikkeellisuutta.
3. Opiskelijaköyhyyttä vähennetään. Perheellistyminen on taloudellisesti mahdollista myös opiskeluaikana.
4. Eläkejärjestelmä kohtelee eri sukupolvia yhdenvertaisesti ja oikeudenmukaisesti. Lakisääteisen eläkejärjestelmän sukupolvivaikutuksia arvioidaan aktiivisesti.
5. Jokaista nuorta kohdellaan yhdenvertaisesti ja häirinnästä vapaasti työelämässä.
6. Nuorisotakuun tulee koskea kaikkia nuoria yhdenvertaisesti nuorisotakuun ikärajojen puitteissa. Eurooppalaista nuorisotakuuohjelmaa tulee jatkaa ja huolehtia nuorille korvamerkityn osan Euroopan sosiaalirahasto plussasta (ESF+) olevan tulevalla rahoituskaudella riittävällä tasolla.
7. Nuorten tarvitsemia työllisyyttä ja itsenäistymistä tukevia palveluja kootaan monialaisesti yhteen Ohjaamo-mallin mukaisesti. Ohjaamo-toiminnalle säädetään oma laki, joka mahdollistaa tiedon siirtämisen viranomaisten välillä ja jossa määritellään kriteerit toiminnalle.
8. Alle 25-vuotiaiden nuorten maksuhäiriömerkintä on voimassa korkeintaan vuoden. Mikäli maksuhäiriön aiheuttama maksu suoritetaan, merkintä poistetaan

rekisteristä. Nuorten ylivelkaantumista hillitään rajoittamalla pikavippien markkinointia.

9. Tuetaan jokaisen nuoren polkua työmarkkinoille. Kohdistetaan kuntien tarjoamia nuorten kesätyöpaikkoja etenkin haastavassa työmarkkina-asetuksessa oleville nuorille. Mahdollistetaan kesätyöseteleiden hyödyntäminen nuorten yrittäjyyskokeiluissa.

3. Osallisuus: Nuoret vaikuttavat yhteiskunnassa

Teemat: nuorten äänestysaktiivisuus, demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus, nuorten oikeudet, monikanavainen kuuleminen, osallisuus, nuorivaikutukset

Jokaisen nuoren on koettava, että hän on osallinen yhteiskunnassa, yhteisössä ja lähiympäristössään ja että hän voi vaikuttaa niiden toimintaan. Nuorisobarometrin mukaan nuoret ovat aiempaa kiinnostuneempia politiikasta ja yhteiskunnallinen aktiivisuus on kasvanut, mutta osallisuus on eriytynyttä.

Nuorten osallisuus vaatii monikanavaista kuulemista. Nuorten edustuksellisten ja lakiin kirjattujen vaikuttajaryhmien lisäksi tarvitaan myös muita osallisuuden tapoja: esimerkiksi yhteiskehittämistä, verkkoalustoja, osallistuvaa budjetointia ja kasvokkaisia keskustelutilaisuuksia. Erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien nuorten ääni jää helposti kuulematta, kun perinteiset kuulemisen mallit eivät heitä tavoita.

Osallisuus on kokemus ja tunne, joka toteutuakseen vaatii myös tietoa ja taitoa. Nuorten osallisuus tarvitsee aikuisten tukea, ja nuorten parissa toimivilla aikuisilla tulee olla osaamista ja resursseja tukea nuorten osallisuutta. Professori Juho Saaren johtama eriarvoisuustyöryhmä esitti loppuraportissaan, että osallisuus- ja demokratiakasvatukseen tulisi panostaa kouluissa nykyistä enemmän. Osallisuuteen kasvetaan ja osallisuuden polku on tärkeää rakentaa toimivaksi jo kotoa ja varhaiskasvatuksesta kohti koulumaailmaa.

Allianssin tavoitteet:

1. Nuoret osallistuvat ja vaikuttavat kaikkien suurten yhteiskunnallisten uudistusten tekemiseen yhdenvertaisesti muiden ikäluokkien kanssa. Nuoret ovat mukana päättämässä heitä itseään koskevista asioista Suomessa, EU:ssa ja YK:ssa. Nuorten vaikuttamismahdollisuudet valtakunnallisessa päätöksenteossa kehittyvät.
2. Nuorten vaikuttamiskanavat ovat monikanavaisia ja saavutettavia. Nuoret tavoitetaan mahdollisimman kattavasti huomioiden erilaiset lähtökohdat ja erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat nuoret. Nuoret saavat riittävästi ja helposti tietoa nuoria itseään koskevasta päätöksenteosta.
3. Nuorten omaehtoista vaikuttamistoimintaa järjestöissä, kunnissa, seurakunnissa sekä niiden ulkopuolella tuetaan. Osallistumisen ja vaikuttamisen kynnyksiä madaltavia alustoja ja muita avauksia kokeillaan ja otetaan käyttöön.
4. Nuorten äänestysaktiivisuus kasvaa ja äänestämisen kynnyksiä madalletaan. Äänestysikäraja ja vaalikelpoisuuden ikäraja kaikissa vaaleissa sekä kansalaisaloitteen allekirjoittamisen ikäraja lasketaan 16 ikävuoteen tai alemmaksi. Puolueet tukevat korostetusti nuoria ehdokkaita ja puolueiden nuorisjärjestöjä.
5. Kaikkien nuorten on saatava oppia demokratiataitoja koulutuksen, nuorisotoiminnan ja vapaa-ajan piirissä. Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus on osa koulutusjärjestelmää, ja kansalaisyhteiskunta, puolueet ja oppilaitokset tekevät yhteistyötä nuorten poliittisen vaikuttamisen kasvattamiseksi. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen resursseja nuorten osallisuustaitojen vahvistamiseksi lisätään. Oppilaitoksissa vahvistetaan oppilaitosdemokratiaa.
6. Nuorivaikutusten arviointi otetaan osaksi kaikkea päätöksentekoa. Nuoret huomioidaan omana erityisryhmänään valmistelussa ja päätöksenteossa.
7. Nuorilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa EU:n päätöksentekoon kaikilla tasoilla. EU:n nuorisodiologin ohella tulee ottaa käyttöön uusia suoran vaikuttamisen väyliä. Kansainvälisiin kokouksiin osallistuvilla nuorisoeđustajilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon Suomen delegaatiossa.

4. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo: Nuoret ovat sekä keskenään että suhteessa muihin ikäryhmiin yhdenvertaisia ja tasa-arvoisia

Teemat: yhdenvertaisuus, tasa-arvo, sukupuoli, moninaisuus, vähemmistöt, syrjintä, rasismi, vihapuhe

Suomen nuoret ovat moninainen joukko ihmisiä erilaisista taustoista. Lisääntyvän globaalin muuttoliikkeen myötä moninaisuus lisääntyy tulevaisuudessa. Samaan aikaan kaikkien nuorten oikeudet eivät toteudu tämän päivän Suomessa yhdenvertaisesti ja epäkohtia nostetaan esiin kansallisilla ja kansainvälisillä foorumeilla. Nuoret kampanjoivat itse omien oikeuksiensa puolesta ja vaativat yhdenvertaista ja tasa-arvoista kohtelua.

Vihapuhe, rakenteellinen rasismi ja syrjintä työmarkkinoilla ovat monelle nuorelle arkipäivää ja asettavat nuoria eriarvoisiin asemiin toisiinsa nähden. Ihmisoikeuksien toteutuminen on hyvinvoinnin edellytys. Siksi nuorten hyvinvoinnin takaaminen edellyttää aktiivista yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistä. Jokaisella nuorella tulee olla yhdenvertaiset mahdollisuudet elää hyvää elämää ja osallistua riippumatta taustastaan.

Syrjäytymisen ennaltaehkäisy ja nuorten hyvinvoinnin parantaminen on tehokkaampaa, kun otetaan huomioon nuorten erilaiset tilanteet ja tarpeet. Näin voidaan kohdentaa resursseja ja toimenpiteitä syrjinnän vaarassa oleviin ryhmiin ja tunnistaa eri ryhmiin kuuluvien nuorten kohtaamat erityishaasteet ja moniperusteinen syrjintä.

Vuoden 2017 kouluterveyskyselyn perusteella esimerkiksi toimintakyky, alkuperä ja seksuaalinen suuntautuminen vaikuttavat merkittäväällä tavalla nuorten hyvinvointiin. Yksinäisyys ja syrjintäkokemukset ovat yleisempiä nuorilla, joilla on jokin toimintakykyä rajoittava tekijä, jotka eivät ole syntyneet Suomessa, tai joiden seksuaalinen suuntautuminen on muu kuin hetero. Transsukupuolisista nuorista jopa 80 prosenttia on kokenut jonkinlaista häirintää.

Eri

selvitysten mukaan 10-20 prosentilla lapsista ja nuorista ei ole nykyään mielekästä harrastusta. Syynä on tutkimusten mukaan harrastusten hinnan lisäksi maantieteellinen etäisyys sekä erilaiset osallistumiskynnykset esimerkiksi vähemmistöön kuulumisen tai toimintarajoitteen takia.

Syrjinnän ennaltaehkäisy on osa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistyötä. Syrjinnän ennaltaehkäisy on tärkeää, sillä syrjintä heikentää nuorten hyvinvointia monin tavoin. Syrjintää kokevilla nuorilla on esimerkiksi keskimääräistä enemmän kokemuksia turvattomuudesta, heidän on vaikeampi uskoa tulevaisuuteen ja heillä on muita nuoria enemmän säännöllisiä terveysoireita.

Allianssin tavoitteet:

1. Nuorten moninaisuus on lähtökohta kaikessa nuoria koskevassa päätöksenteossa. Erityisen tuen tarpeessa olevat nuoret tunnistetaan ja heidän oikeuksiensa ja hyvinvointinsa paranemiseksi kohdennetaan tarvittavia toimenpiteitä.
2. Koulutusalojen sukupuolittuneisuutta puretaan. Nuorten ohjaustyössä panostetaan yksilöllisten vahvuuksien ja tavoitteiden tunnistamiseen.
3. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelua on vahvistettava kaikissa nuorten palveluissa. Nuorten pitää olla osallisina suunnittelun jokaisessa vaiheessa.
4. Yhteiskunnan palvelut ja tietojärjestelmät ovat saavutettavia eri tilanteissa oleville nuorille. Nuorilla on yhdenvertainen ja tasa-arvoinen pääsy palveluihin koko Suomessa.
5. Jokaisella nuorella on turvallinen yhteisö, johon voi kuulua ilman pelkoa häirinnästä, vihapuheesta tai muusta syrjinnästä.
6. Sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus toteutuu yhteiskunnassa, esimerkiksi päätöksenteossa ja työelämässä.
7. Nuorille maahanmuuttajille on saatavilla hyvin resursoidut kotoutumispalvelut: riittävä kielenopetus, yksin maahan tulleiden nuorten tuki sekä tukea myös virallisten kotoutumistoimien jälkeen.

8. Nuorella on mahdollisuus korjata juridinen sukupuoli merkintänsä jo ennen täysi-ikäisyyttä, ilman lääketieteellistä selvitystä tai todistusta lisääntymiskyvyttömyydestä. Kolmas juridinen sukupuoli otetaan käyttöön Suomessa. Sukupuolen vahvistaminen tapahtuu omaan ilmoitukseen perustuen.
9. Kasvatus- ja nuorisovaltion henkilöstölle ohjataan resursseja lisäkoulutukseen yhdenvertaisuudesta. Yhdenvertaisuuden ja moninaisuuden teemat otetaan osaksi alojen peruskoulutusta. Kunnissa, seurakunnissa ja järjestöissä nuorisotyötä tekevillä ammattilaisilla ja vapaaehtoisilla on valmiudet edistää nuorten yhdenvertaisuutta.

5. Nuorisovaltion toimintaedellytykset: Nuorisovaltion ja kansalaisyhteiskunnalla on riittävät edellytykset tukea nuorten hyvinvointia

Teemat: nuorisovaltion rahoitus, valtionavustusjärjestelmä, nuorten hyvinvoinnin edistämisen koordinaatio, vapaaehtoistoiminta, nuorisotyötä tekevien ammattilaisten ja vapaaehtoisten osaaminen, kansalaisyhteiskuntapolitiikka, nuorisovaltion kansainvälinen rahoitus & Erasmus+

Kaikkia nuorisovaltionjärjestöjen perinteisiä tulonlähteitä uhkaa kuivuminen. Veikkauksen kohdistuvien sääntelypainoiden ja ulkomaille valuvien rahapelituottojen myötä nuorisovaltionjärjestöjen taloudellisena kivijalkana toimineet veikkausvoittovarat vähentyvät. Jäsenmäärien pienentyessä ja kansalaisjärjestötoiminnan muuttuessa vähemmän jäsenyyssidonnaiseksi yhdistysten jäsenmaksutuotot pienentyvät. Kuntien erittäin heikko taloustilanne vaikuttaa negatiivisesti myös nuorisotyön resursseihin. Yksityisen sektorin merkitys nuorisovaltiontoiminnan rahoittajana kasvaa, mutta nuorisovaltion kyky reagoida muutokseen ja vastata rahoittajien tarpeisiin on vasta kehittymässä. Samalla kuitenkin etenkin koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen ja niiden seurausten myötä tarve sekä ennaltaehkäisevälle että korjaavalle nuorisotyölle kasvaa.

Valtionavustusjärjestelmän läpinäkyvyyttä, ennakoitavuutta, oikeudenmukaisuutta ja hakijoiden aseman yhdenvertaisuutta kyseenalaistetaan jatkuvasti ja perustellusti. Projektirahoituksen määrä ja merkitys suhteessa perusrahoitukseen on kasvanut viime vuosina, mikä johtaa nuorisotyössäkin sirpaleisuuteen, ennakoimattomuuteen ja pitkäjänteisen kehittämisen heikentymiseen.

Nuoriin ja nuorisotyöhön liittyvien asioiden edistämiseen valtakunnallisella tasolla tarvitaan parempaa johtamista. Yhdelläkään taholla ei ole kokonaisvastuuta nuorten hyvinvoinnista ja sen edistämisestä, vaan siihen liittyvät asiat on ripoteltu useaan ministeriöön ja usealle ministerille.

Kansalaisyhteiskunnan tila kapenee Euroopassa, mikä näkyy erityisesti ihmisoikeuskysymyksissä ja esimerkiksi poliittiseen johtoon kriittisesti suhtautuvien järjestöjen toimintavapauden rajoittamisessa. Vähäistä samansuuntaista kehitystä voidaan nähdä Suomessakin erityisesti rahoituksen epävarmuuden ja kohdennettujen avustusten myötä lisääntyvän viranomaisohjauksen muodossa.

Vaikuttaminen kiinnostaa nuoria, mutta vaikuttamishalun kanavoiminen vapaaehtoistyöksi ja rakentavaksi kansalaisvaikuttamiseksi vaatii vielä työtä. Vapaaehtoistyöhön liittyvää sääntelyä ja valvontaa on lisätty, mikä tuo turvallisuutta toimintaan, mutta lisää myös harrastajien vastuuta ja työmäärää.

Nuorisotyön ammattilaisten ja vapaaehtoisten osaamista ei mitata ja seurata riittävän kattavasti, jotta osaamisen kehittämiseen voitaisiin reagoida esimerkiksi koulutusjärjestelmää kehittämällä, muita tukimuotoja luomalla ja avustusresursseja oikein suuntaamalla. Samoin nuorisotyön tekijöiden hyvinvoinnista ja jaksamisesta on olemassa vain hyvin vähän tutkimustietoa, mikä estää työssä ja vapaaehtoistyössä jaksamisen edellytysten systemaattisen kehittämisen.

Allianssin tavoitteet:

1. Nuorisotyön rahoitus säilyy nykyisellä tasolla. Nuorten syrjäytyminen on Suomen suurin ongelma, jonka ennaltaehkäisyyn ja korjaaviin toimenpiteisiin suunnataan mittakaavan mukaiset resurssit.
2. Nuorisoalan valtionrahoitus siirretään pitkällä aikavälillä myönnettäväksi valtion budjettivaroista. Siirtymäaikana vähenevät rahapelituotot on kompensoitava täysimääräisinä budjettivaroista.
3. Valtionavustusjärjestelmän uudistuksessa avustuskäytäntöjä sujuvoitetaan, oikeudenmukaistetaan ja muutetaan läpinäkyvämmiksi. Uudistus toteutetaan tiiviissä yhteistyössä avustusten hakijoiden ja käyttäjien kanssa.
4. Nuorten hyvinvointiin liittyvät asiat kootaan eri hallinnonaloilta yhteen ministeriöön ja yhden ministerin vastuulle. Loogisimmin nämä teemat asettuvat opetusministerille, joka vastaisi siten koko lapsen ja nuoren kasvun kaaresta ja sen tukemisesta.
5. Kansalaisjärjestöjen autonomia ja kansalaistoiminta itseisarvona, ei vain nuorisotyön toteuttamisen välineenä, ymmärretään ja tunnustetaan kaikilla tasoilla.
6. Kansalaisten vaikuttamishalun estävää kansalaistoiminnan ja vapaaehtoistyön sääntelyä puretaan ja nykyistä joustavampia toiminnan muotoja kehitetään.
7. Nuorisotyön uusien muotojen, erityisesti digitaalisen nuorisotyön, pitkäjänteiseen kehittämiseen ja tekijöiden osaamisen kehittämiseen varataan riittävät resurssit.
8. Nuorisotyön tekijöiden hyvinvoinnista saadaan kattavasti ajantasaista tietoa ja siihen reagoidaan alan koulutusta ja tukimuotoja kehittämällä.
9. Eurooppalaista nuorisojärjestöjen rahoitusta on vahvistettava olemassaolevien kanavien kautta, minkä lisäksi on luotava uusia matalan kynnyksen rahoitusmuotoja, joissa nuorisojärjestön on tarvittaessa mahdollista ohittaa kansallinen taso. Nuorisoalan osaamista eurooppalaisen rahoituksen hakemisessa on vahvistettava.
10. Kansallista ja kansainvälistä rahoitusta nuorten tekemälle rauhantyölle on lisättävä. YK:n Nuoret, rauha ja turvallisuus -päättöslauselman tavoitteisiin pääseminen edellyttää tukea nuorisojärjestöille tähän toimintaan.

6. Terveys: Nuoret voivat hyvin ja pahoinvoinnin kasautuminen pysähtyy

Teemat: *terveys, hyvinvointi, mielenterveys, terveyserot, liikunta, ehkäisy, päihteet, asunnottomuus*

Nuorten hyvinvointi on kehittynyt hyvään suuntaan koko 2000-luvun ajan: vanhempien ja nuorten väliset suhteet ovat aikaisempaa parempia, nuorten koettu hyvinvointi on lisääntynyt, suurella osalla nuorista on merkityksellisiä ystävyys-suhteita ja mahdollisuus harrastaa mieleisiä asioita vapaa-ajalla. Tutkimuksissa on kuitenkin havaittavissa pieni joukko nuoria, jotka voivat pahoin jo nuorella iällä.

Useimmiten hyvinvoinnin vajeet kasautuvat. Hyvinvoinnin vajeet syntyvät nuoren ja vanhempien kohtaamisen puuttumisesta ja kommunikaatio-ongelmista, huolenpidon puuttumisesta, yksinäisyydestä, koulukiusaamisesta, heikosta lukutaidosta, harrastusten puutteesta sekä pitkittyvistä taloudellisista vaikeuksista kotona. Yhteiskunnallisesti erityisen huolestuttavaa on hyvinvoinnin vajeiden periytyvyys. Varhaiskasvatus, koulutus- ja terveydenhuoltojärjestelmä eivät nosta erilaisista taustoista tulevia lapsia ja nuoria samalle lähtöviivalle aikaisempaan tapaan.

Mielenterveyshäiriöt ovat yleisiä ja monet mielenterveyshäiriöt ilmaantuvat ensi kertaa nuoruudessa. Eri tutkimusten mukaan noin 20–25 prosenttia nuorista kärsii jostain mielenterveyden häiriöstä. Mielenterveyden häiriöt ovat koululaisten ja nuorten aikuisten tavallisimpia terveysongelmia. Tuoreimman korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen mukaan joka kolmas korkeakouluopiskelija oireilee psyykkisesti. Myös päihteiden ongelmakäyttöä kasaantuu erityisesti nuorille, joilla on mielenterveyden häiriöitä ja jaksamisen haasteita. Nuorten alkoholinkäyttö on vähentynyt 2000-luvulla, mutta se on edelleen nuorten eniten käyttämä päihde. Alkoholien käyttötottumukset vaihtelevat koulualoittain, sillä täysin raittiita on huomattavasti vähemmän ammatillisessa koulutuksessa kuin lukiokoulutuksessa.

Psyykkisten oireiden lisääntyminen kyselytutkimuksissa ei välttämättä tarkoita sitä, että suomalaiset nuoret voisivat merkittävästi aikaisempaa huonommin. Kyse voi olla myös mielenterveyden haasteisiin liittyvän keskustelukulttuurin muuttumisesta ja nuorten mielenterveystietoisuuden kasvamisesta. Mielenterveyden haasteiden vakavuutta se ei vähennä. THL:n mukaan 10-15 % nuorista kärsii vakavista ja toistuvista itsetuhoisista ajatuksista ja on intensiivisen tuen tarpeessa. Mielenterveyden ja elämänhallinnan tukeminen tukee myös nuoren opiskelukykyä ja tulevaisuuden työkykyä.

Elämäntapojen ja -rytmien muutokset ovat tuoneet mukanaan myös uusia elintasosairauksia. Kouluterveyskyselyn 2019 mukaan 25,2 % ammattikoululaisista ja 15,9 % lukiolaisista on ylipainoisia. Nuoret viettävät liikaa aikaa istuen. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen mukaan opiskelijat istuvat päivittäin jopa 9-10 tuntia. Pitkittynyt istuminen aiheuttaa terveysongelmia myös liikuntasuositukset täyttävällä nuorella, sillä istuminen kuormittaa kehon tukirakenteita yksipuolisesti ja aiheuttaa sairauksien vaaratekijöitä. Lisäksi istumisen tauottaminen ja liikunnan lisääminen tukevat oppimista ja opiskelukykyä.

Nykyinen kuntapohjainen sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmä ei takaa kaikille kansalaisille yhdenvertaisia palveluja. Ongelmia on varsinkin perusterveydenhuollon saatavuudessa ja varhaisessa puuttumisessa. Väestön ikääntyessä ongelmat kärjistyvät ja kustannusten hallinta vaikeutuu entisestään.

Suomessa nuoret muuttavat asumaan itsenäisesti aiemmin kuin muualla Euroopassa. Vuonna 2015 lapsuuden kodissaan asui 21-vuotiaiden ikäluokasta enää vajaa kolmannes (30 %). Asunnottomuus on ollut Suomessa laskussa vuosien ajan. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n arvion mukaan Suomessa oli vuoden 2018 lopussa asunnottomia alle 25-vuotiaita henkilöitä 1001 henkeä. Asunnottomuus on laskenut yleisesti, mutta nuorten asunnottomuus ei samassa tahdissa. Asunnottomuus keskittyy erityisesti pääkaupunkiseudulle.

Allianssin tavoitteet:

1. Lapsille, nuorille ja heidän perheilleen taataan hyvälaatuiset ja kohtuuhintaiset sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut lähipalveluperiaatteella.
2. Koulujen, oppilaitosten ja päiväkotien ryhmäkoot ovat kohtuullisia. Lapsille ja nuorille tarjotaan riittävää tukea oppimisen vaikeuksiin.
3. Apua hakevan nuori saa aina apua. Nuorten tarvitsemia tukipalveluita tarjotaan yhden luukun periaatteella. Nuorille suunnattuja palveluja ja tietoa niistä on tarjolla myös kanavissa, joita nuoret muutenkin käyttävät, jotta palvelujen käyttöön ja niihin hakeutumiseen on mahdollisimman matala kynnys.
4. Kaikille alle 25-vuotiaille tarjotaan maksuton ehkäisy.
5. Nuorille räätälöityjä päihde- ja mielenterveyspalveluja vahvistetaan. Terapiatakuu otetaan käyttöön koko maassa.
6. Opiskelutilat mahdollistavat fyysisen aktiivisuuden lisäämisen ja istumisen tauottamisen.
7. Opiskelijoilla on laadukas terveydenhuolto ja riittävät opiskelun tukipalvelut. Sote-uudistuksen yhteydessä oppilas- ja opiskeluhuollon palveluiden säilyvät kuntien vastuulla.
8. Jokaisella nuorella on paikka, jota kutsua kodiksi. Erityisesti kasvukeskusten on huolehdittava riittävästä tonttitarjonnasta, jotta myös pienituloisille nuorille on mahdollista rakentaa riittävästi vuokra-asumiseen sopivia asuntoja ja nuorisoasuntoja.
9. Kutsuntoja kehitetään suuntaan, jossa kutsuntoihin osallistuu koko ikäluokka. Tällöin viranomaisilla olisi mahdollisuus tarttua syrjäytymisuhan alla oleviin nuoriin.
10. Eurooppalaisessa terveystategiassa korostetaan ennaltaehkäisyn merkitystä ja nuorten mielenterveyttä. EU:n työturvallisuusnormeja laajennetaan fyysisestä turvallisuudesta yhä enemmän myös sosiaaliseen ja psyykkiseen turvallisuuteen.
11. Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksen lähtökohtana tulee olla väestön terveyserojen kaventaminen ja palvelujen saatavuuden ja laadun turvaaminen. Nuorten tarvitsemia palveluja tulee tarkastella yhtenä kokonaisuutena. Sote-uudistuksen lapsiin ja nuoriin kohdistuvia vaikutuksia tulee arvioida valmistelun sekä toteutuksen ajan.

7. Ympäristö: Ympäristöpolitiikkaa tehdään tulevien sukupolvien ehdoilla

Teemat: *kestävä kehitys, ilmastonmuutos, ilmastoliike, luonnon monimuotoisuus, ympäristökasvatus, luontosuhde, green deal*

Maapallon kantokyvyn säilyttämisessä on kysymys sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta. Luonnonvaroja ylikuluttavan toiminnan päiväys on umpeutunut ja maailmaa on rakennettava kestävällä tavalla. Ympäristöpäätökset ovat jääneet usein talouden varjoon. Tulevina lama-aikoina taloutta pitää rakentaa ekologisen jälleenrakennuksen periaatteella.

Ilmastonmuutos on suomalaisnuorten suurin huolenaihe, mutta vain vajaa kolmannes nuorista kokee, että heidän äänensä kuuluu riittävästi ilmastokeskustelussa. Päätöksiä ei pidä tehdä kuulematta niitä sukupolvia, joita ilmastonmuutos ja sen vaikutukset eniten koskettavat.

Tulevilla sukupolvilla on oikeus nähdä eläviä koralleja ja arktinen alue jääpeitteessä. Nykyiset ilmastotoimet Suomessa tai globaalisti eivät riitä siihen, että ilmaston lämpeneminen pystytään pysäyttämään 1,5 asteeseen. Tarvitsemme suurempaa kunnianhimoa ja koko yhteiskunnan tahtotilaa muutokseen. Voimme onnistua, jos globaalit päästöt käännetään heti laskuun, hiilinieluja kasvatetaan voimakkaasti.

Ilmastonmuutoksen uhat ovat vakavimmat kehittyvissä maissa, joissa nuorten osuus väestöstä on suurin. Uhat ovat moninkertaisia niille nuorille, jotka ovat jo valmiiksi heikommassa asemassa, kuten vähemmistöihin tai alkuperäiskansoihin kuuluville nuorille. Sään ääri-ilmiöt uhkaavat nuorten oikeutta työhön, toimeentuloon ja yhteiskuntarauhaan jo nyt.

Ilmastonmuutoksen torjunta edellyttää sekä yksilöiden omaa toimintaa, että vahvoja politiikkatoimia. Nuoret ovat [vanhempia ikäluokkia valmiimpia toimimaan](#) ympäristön puolesta. Ilmastoahdistus kääntyy toiminnaksi, kun nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa ja

heidän

ääntään kuullaan ympäristöön liittyvässä päätöksenteossa. Nuoret tarvitsevat ilmastotunteiden käsittelyyn tukea. Nuorissa on voimavara ja mahdollisuus vastata ratkaisukeskeisesti ilmastonmuutoksen haasteisiin.

Luonnon monimuotoisuus ja elonkirjo ovat puolustamisen arvoisia. Suomen eliölajeista 11,9 prosenttia on uhanalaisia. Luonnon köyhtyminen on vakava ongelma, joka uhkaa kiihtyä. Nuorten luontosuhteelle on tärkeää, kuinka monipuolista luontoa ja rikasta lajisto säilytämme retkeilyalueilla ja taajamissa. Nuorilla on oikeus puhtaaseen luontoon ja retkeilyyn kotikunnan luonnonsuojelualueilla.

Allianssin tavoitteet:

1. Kaikessa päätöksenteossa ja kansainvälisessä yhteistyössä edistetään 1,5 asteen tavoitetta. Suomi ja EU ovat esimerkkejä muulle maailmalle YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamisessa.
2. Nuoret osallistuvat aktiivisesti ja näkyvästi keskusteluun ja päätöksentekoon ilmastotoimista. Päättäjät ottavat nuorten ilmastoahdistuksen vakavasti, toimivat sen ratkaisemiseksi ja tukevat nuoria tarjoamalla osallistumismahdollisuuksia ja resursseja ilmastotyöhön.
3. Suomi on hiilineutraali vuonna 2035. Tavoitteen saavuttamiseksi laaditaan uskottava tiekartta, joka sisältää toimenpiteet fossiilisten tukien vähentämiseksi, aikataulun turpeen energiakäytöstä luopumiselle, suunnitelman hiilinielujen kasvattamiselle ja uusiutuvan energiantuotannon lisäämiselle sekä periaatteet kestäväälle metsien käytölle ja valtion vastuulliselle omistajuudelle. Ilmastopäätöksiä tehdään kaikilla tasoilla muun muassa suosimalla kasvisruokaa julkisissa hankinnoissa.
4. Talouden taantuessa talouspolitiikkaa ohjaa ekologisen jälleenrakennuksen ajatus. Suomea uudistetaan vähähiiliseksi ja puhtaisiin ratkaisuihin panostetaan enemmän. Periaatteena on oikeudenmukaisuus alueiden ja sukupolvien välillä: työ, liikkuminen ja toimeentulo eivät vähene ilmastotoimien vuoksi vaan muuttuvat kestävässä taloudessa muotoaan.

5. EU:n vihreän kehityksen ohjelman (Green deal) budjetti on riittävä ja ohjelma tukee jäsenmaita ja niiden kansalaisia oikeudenmukaisessa siirtymässä kohti vähähiilistä taloutta. Green dealin lopputuloksena on kunnianhimoinen ilmastolaki, joka sitouttaa jäsenmaat tekemään Euroopasta maailman ensimmäisen hiilineutraalin maanosan viimeistään vuoteen 2050 mennessä.
6. Jokaiselle lapselle ja nuorelle kehittyy henkilökohtainen luontosuhde. Nuorilla on lähellä kaupunkiluontoa, retkeilypaikkoja ja luonnonsuojelualueita.
7. Vähähiiliseen liikkumiseen satsataan nuorten joukkoliikennealennuksilla ja uusilla raideyhteyksillä. Koko Euroopassa otetaan käyttöön lentovero ja uusia nopeita raideyhteyksiä rakennetaan pian, jotta nuoret voivat matkustaa kätevästi kaikkialla kotimaanosassaan kestävästi.
8. Kestävä kehitys ja ilmastokasvatus on läpileikkaava teema kaikessa koulutuksessa.
9. Nuorilla on mahdollisuus käsitellä ilmastotunteita aiheeseen perehtyneiden mielenterveyden asiantuntijoiden kanssa oppilaitoksissa ja kunnissa.